

Frege

Maria Aloni
ILLC-University of Amsterdam
M.D.Aloni@uva.nl

Theoretische filosofie 2013

April 4, 2013

De Gedanke (1918-1919)

- ▶ Bedoeld als eerste hoofdstuk van een boek over filosofische logica
- ▶ Twee noties centraal:
 - ▶ Waarheid (centrale begrip van logica)
 - ▶ Gedachte (drager van waarheid)
- ▶ Beide noties cruciaal voor betekenis
 - ▶ Gedachte = Sinn (betekenis) van een zin
 - ▶ Waarheidswaarde = Bedeutung (verwijzing) van een zin
- ▶ Centrale idee: Gedachten
 - ▶ geen dingen in externe wereld
 - ▶ geen voorstellingen in onze geest
 - ▶ platoonse entiteiten in derde werkelijkheidsdomein (derde rijk)
 - ▶ niet met zintuigen waarneembaar (net als voorstellingen)
 - ▶ geen drager nodig (net als gewone objecten)

Studievragen: waarheid

1. Op welke manier gaat de logica met waarheid om, anders dan andere wetenschappen?
 - ▶ Niet de waarheid ontdekken, maar de wetten van waarheid. [58]
2. Welke soorten wetten onderscheidt Frege?
 - ▶ Staatswetten (en morele wetten), natuurwetten, en denkwetten. [58]
3. Wat is het gevaar als we in de logica over wetten praten?
 - ▶ Dat we de wetten van waarheid als psychologische wetten opvatten (Frege's anti-psychologisme) [58-59]
4. Wat is het probleem met het definiëren van het begrip waarheid?
 - ▶ Dreigt circulair te zijn [60]
 - ▶ Conclusie: waarheid is niet te definiëren

Studievragen: gedachten

- (5) Wat zijn de meest kenmerkende eigenschappen van een gedachte?
- ▶ drager van waarheid: kan waar of onwaar zijn [60-61]
 - ▶ is niet zinnelijk (geen fysieke object) [61]
 - ▶ speelt cruciale rol in vatten, oordelen, uitdrukken [62]
 - ▶ geen subjectieve voorstellingen (derde rijk)
 - ▶ onveranderlijk, tijdloos
 - ▶ onafhankelijk van denker of taal
- (6) Als een toneelspeler zegt: 'Jullie gaan sterven' maakt het dan verschil als hij toevoegt 'dat is waar'?
- ▶ Nee. Equivalentie these: 'A' = 'het is waar dat A' [63]
(redundancy/disquotational theory of truth)

Inhoud zin -gedachte [64]

- Zin houdt vaak meer in dan alleen de uitgedrukte gedachte:

(1)	a.	Alfred ist noch nicht gekommen	[zin]
	b.	Alfred ist nicht gekommen	[gedachte]

- Stijlelementen, 'maar', 'nog', etc. (logisch irrelevant)

- Zin moet soms ook 'aangevuld' worden om een gedachte uit te kunnen drukken

(2)	a.	Ik ben hier vandaag	[zin]
	b.	Maria is in Amsterdam op 4 april 2013	[gedachte]

- Indexicale elementen: 'vandaag', 'gisteren', 'ik', ...

- Contextafhankelijke zinnen zoals (2-a) nu eens waar, dan weer onwaar, maar context onafhankelijke gedachte zoals (2-b) onveranderlijk waar of onwaar. nog een voorbeeld:

(3)	a.	Deze boom is groen.	[context afhankelijk]
	b.	De boom bij het raam in het huis van Frege is groen op 25 april 1918.	[context onafhankelijke]

Studievragen: voorstellingen

(7) Wat verstaat Frege onder 'Vorstellungen'?

- 0.1 Niet zintuigelijk waarneembaar [67]
- 0.2 Je hebt een voorstelling: Inhoud van iemands bewustzijn
- 0.3 Niet zelfstandig: drager nodig
- 0.4 Niet deelbaar: elke voorstelling één drager

(8) Wat maakt het verschil tussen voorstellingen en echte dingen?
Welke eigenschappen delen Gedanken met voorstellingen, en welke met dingen?

- ▶ Voorstellingen en echte dingen: geen, of allebei tijdelijk en veranderlijk?
- ▶ Voorstellingen en gedachten: niet zintuigelijk waarneembaar
- ▶ Gedachten en dingen: zelfstandig (geen drager nodig)

(9) Wat is het probleem, als Gedanke bewustzijnsinhouden zouden zijn? Wat is het voornaamste argument tegen dat idee?

- ▶ Bewustzijnsinhouden kan je niet delen, wetenschap of communicatie onmogelijk [69]

(10) Wat is de overeenkomst tussen een Gedanke en een planeet?

- ▶ Zijn beide onafhankelijk van waarneming. [69]

Studievragen: Skepticisme

(11) Wat is Freges probleem op p. 5? Hoe lost hij dat op?

- ▶ Skepticisme: alles is een voorstelling

Wie aber, wenn alles nur Traum wäre?

- ▶ Skepticisme leidt tot contradicties: Als alles een voorstelling is, dan ben ik ook een voorstelling, maar dan is er geen drager, dus ook geen voorstellingen

Studievragen: conclusies

- (12) Volgens Frege zijn logica en wiskunde geen tak van psychologie. Houdt de logica zich dan niet met de geest bezig?
- ▶ Wellicht wel, maar dan De Geest, niet individuele geestjes [75]
- (13) Wat is het verschil tussen het rijk van Gedanken, en de dingen die we gewend zijn werkelijk te noemen?
- ▶ Die werkelijke dingen zijn tijdelijk, veranderlijk, en staan in causale verbanden. [76]
 - ▶ De gedachten zijn tijdlos, eeuwig en onveranderlijk (pytagoreische Lehrsatz)
- (14) Staan Gedanken helemaal los van de wereld?
- ▶ Nee, ze worden gevat en voor waar gehouden, en dit kan ons handelen sturen. De 'grossen Begebenheiten der Weltgeschichte' komen toch door communicatie tot stand!